

UNIWERSALNY WYMIAR BIBLIJNYCH PODSTAW OCHRONY LUDNOŚCI

THE UNIVERSAL DIMENSION OF BIBLE BASICS POPULATION PROTECTION

Abstract: The article deals with theological issues, based on the biblical dimension, the dimension of civil protection. It contained both theoretical motives justifying this protection as well as, based on the books of the Holy Scriptures, justifications for the need to take it. In addition, it presented international initiatives aimed at protecting the population, which were reflected in various normative documents.

Keywords: bible, civil protection Holy Bible, attitude

Wprowadzenie

Księgi biblijne powstawały przez wieki w różnych warunkach historycznych, politycznych, ekonomicznych. Podczas lektury łatwo odczytać owe uwarunkowania, ale wyjątkowość Biblii polega na tym, że zawarta w niej doktryna dotycząca człowieka, jego obowiązków, godności i ostatecznego powołania ma wymiar uniwersalny. Dlatego mówimy, że Biblia jest księgą życia dla poszczególnych jednostek i całej ludzkości. Nie jest to twierdzenie tylko teoretyczne, abstrakcyjne. Że tak nie jest, uświadamiają to sobie wszyscy ludzie, społeczeństwa i narody. Wszyscy mają zakodowane odczucie, że w relacji do drugiego człowieka, szczególnie człowieka potrzebującego ochrony, wyraża się godność człowieka i jego odpowiedzialność za losy innych ludzi, szczególnie tych, którzy zasługują na wsparcie i ochronę. Potwierdza to historia ludzkości we wszystkich epokach. Oprócz działań i czynów zbrodniczych, znajdujemy w historii przykłady zachowań opiekuńczych, nieraz heroicznych. I takich działań potrzebują współczesne społeczeństwa. Wzrasta poziom życia społeczeństw, ale nie maleje liczba ludzi

wymagających ochrony we wszystkich aspektach ludzkiego życia - ochrony materialnej, zdrowotnej, prawnej.

Taką problematykę podjąłem w niniejszym artykule. Składa się on z trzech części. W części pierwszej przedstawię motywy uzasadniające ochronę ludzi (I). W części drugiej zawarłem biblijne podstawy ochrony ludzi (II). Z racji podjętego w tytule artykułu problemu, ta część jest szerzej opracowana, aczkolwiek zawiera jedynie wybór zasadniczych tekstów biblijnych. Problem podjęty w tej części artykułu zasługuje bowiem na pogłębione, monograficzne opracowanie. Część trzecia poświęcona jest ogólnej prezentacji wybranych dokumentów międzynarodowych, dotyczących problematyki ochrony ludności (III).

Teoretyczne motywy uzasadniające ochronę ludności

We wszystkich tekstach Biblii zawarta jest doktryna o równości wszystkich ludzi w porządku godności. Taki przekaz został zawarty już na pierwszej stronie Biblii w opisie stworzenia człowieka: „Stworzył Bóg człowieka na swój obraz, na obraz Boży go stworzył” (Rdz 1,27). Człowiek zatem nosi w sobie coś niezniszczalnego: obraz Boży. I dlatego mówi Biblia: „Dla nieśmiertelności stworzył Bóg człowieka, uczynił go obrazem swej własnej wieczności” (Mdr 2,23).

Taka nauka o człowieku była fundamentem prawodawstwa społecznego Biblii. Nie ma w niej żadnego zróżnicowania między ludźmi, żadnego uprzywilejowania jakiegoś stanu czy grupy społecznej, zawodowej, narodowościowej. „Nie ma Żyda ani poganina, nie ma niewolnika ani człowieka wolnego, nie ma Greka ani Żyda, obrzezanego i nieobrzezanego, nie ma mężczyzny ani kobiety, wszyscy bowiem jesteśmy kimś jednym w Chrystusie” (Ga 3,28; Kol 3,11). „Czyż nie mamy wszyscy jednego Ojca? Czyż nie stworzył nas jeden Bóg?” (Ml 2,10).

Wykluczenie uprzywilejowania kogokolwiek było podstawą równouprawnienia wszystkich członków społeczeństwa i wykluczało wszelki rasizm. Uwidaczniało się to szczególnie w kulcie; Biblia orzeka, że każdy Izraelita winien składać na kult taką samą daninę, niezależnie od stanu posiadania (Wj 30,11-16). Przy czym zastrzega się wyraźnie, że: „Bogaty nie będzie zwiększał, a ubogi nie będzie zmniejszał owej daniny” (Wj 30,15). Przepis ten zakładał, że

wobec Boga nie ma żadnej różnicy między ludźmi. Bogaty nie ma żadnych przywilejów ani też większych uprawnień aniżeli ubogi, a ubogi nie potrzebuje się czuć mniej wartościowym niż jego bogaty współobywatel¹.

Równouprawnienie w porządku prawnym współistniało z moralnym nakazem troski o te grupy społeczne, które wymagały szczególnej opieki. Chodzi o biednych, wdowy, sieroty, cudzoziemców, a więc osoby, które nie miały żadnego oparcia ani siły do obrony własnych potrzeb i interesów, w związku z czym narażone były na krzywdy i nadużycia ze strony ludzi społecznie i ekonomicznie uprzywilejowanych. Wdowa nie ma męża, który by czuwał nad jej prawami, sierota nie ma rodziców, ubogi jest bez pieniędzy, cudzoziemiec nie ma przyjaciół, którzy by go wsparli. Dlatego Biblia wzywa: w każdym wypadku „masz się kierować samą tylko sprawiedliwością” (Pwt 16,20). „Troszczenie się o sprawiedliwość, pomagajcie każdego uciśnionego” (Iz 1,17 a). Taka filozofia myślenia społecznego widoczna jest w poszczególnych zbiorach ksiąg biblijnych.

Biblijne podstawy ochrony ludności

1. Pięcioksiąg

Zacznijmy od *Pięcioksięgu*². Szczególną troskę Biblia przejawia w stosunku do ludzi biednych. Ponieważ bieda i wszystkie inne związane z tym formy upośledzenia społecznego były w starożytnym Izraelu zjawiskiem stałym, a nie istniały instytucjonalne sposoby usuwania nędzy, w różny sposób starano się ten problem rozwiązywać. Oto przykłady. Po trzecim roku zbiorów należało resztki zbiorów zostawiać na użytek biednych, którzy mogli je zbierać (Pwt 14,28a). Obowiązywał też nakaz, by w roku szabatowym darować wszelkie długi (Pwt 15,1-6). *Pięcioksiąg* nakazuje opiekę nad biednymi w życiu codziennym. „Jeżeli brat twój zubożeje, to masz mu pomóc” (Kpł 25,35). „Otwórz szczerze rękę bratu twemu uciśnionemu i ubogiemu” (Pwt 15,11). Chodzi w tych wezwaniach nie tylko o ubożego w sensie materialnym ani o pomoc w sensie wyłącznie materialnym, ale o wszelką pomoc

¹ R. Krawczyk, *Prawa człowieka w Biblii*, „Historia i świat” 1 (2012), s. 156, R. Krawczyk, *Dekalog, Kodeks etyki społecznej Starego Testamentu*, Siedlce 1994.

² M. Wojciechowski, *Biblia a prawa ludzkie*, [w:] „Ex oriente lux”. *Księga pamiątkowa dla ks. prof. A. Troniny*, W. Chrostowski (red.), Warszawa 2010, s. 599-607.

świadczoną wszystkim, którzy jej potrzebują³. Pojawiający się w tekstach termin „brat” nie oznacza brata w sensie dosłownym, ale o każdego człowieka potrzebującego pomocy.

Jedną z form świadczenia pomocy biednym było udzielanie pożyczek, ale Biblia zastrzega: „Nie będziesz postępował wobec dłużnika jak lichwiarz i nie będziesz mu kazał płacić odsetek” (Wj 22,24; Kpł 25,35-37).

Pośród biednych Biblia wymienia konkretne, nazwane z imienia grupy społeczne: wdowy, sieroty, cudzoziemcy, robotnicy najemni. „Nie będziecie krzywdzić żadnej wdowy ani sieroty”. Nakaz ten jest motywowany groźbą kar Bożych. „Gdybyś ich skrzywdził, wysłucham ich wołania... a wasze żony staną się wdowami, dzieci zaś wasze sierotami” (Wj 22,21-23). W społeczeństwie, w którym religia odgrywała istotną rolę, takie przykazanie miało istotną siłę motywacyjną do altruizmu.

Nie będziesz uciskał ani gnębił cudzoziemców, bo sami byliście cudzoziemcami w ziemi egipskiej.” (Wj 22,20) Przykre doświadczenia wyniesione przez przodków powinny przypominać, jaki jest los cudzoziemca w obcej krainie. Najlepszym przykładem jest sam Bóg, który „nie ma względu na osobę i nie da się przekupić darami. Wymierza On sprawiedliwość sierocie i wdowie i miłuje cudzoziemca, gdyż daje mu chleb i odzienie (Pwt 10,17-18).

Biblia reguluje sprawę wynagrodzenia za pracę najemną:

Nie będziesz niesprawiedliwie gnębił najemnika, czy to będzie brat twój czy też obcy; tegoż dnia dasz mu zapłatę, nie pozwolisz zająć nad nią słońcu, gdyż jest on biedny i całym sercem jej pragnie; by nie wzywał imienia Boga przeciw tobie, a to obciążyło by cię grzechami (Pwt 24,11-15).

Oprócz ludzi majątnych oraz władców za los biednych członków społeczeństwa odpowiedzialni są także sędziowie. Biblia wielokrotnie zwraca się do nich z apelem: „Jednakowo sądzić będziecie tak obcego, jak tubylca” (Kpł 24,22). Jednakowe sączenie oznaczało, że sędziowie nie powinni być w żadnym wypadku stronniczy ani na korzyść ubogiego, ani na korzyść bogatego: „Nie będziesz stronniczym na korzyść ubogiego, ale też nie będziesz miał względów dla bogatego. Sprawiedliwie będziesz sądził

³ M. Filipiak, *Problematyka społeczna w Biblii*, Warszawa 1985, s. 22-23.

bliźniego” (Kpł 19,15). Biblia z wyjątkowym naciskiem potępia przekupstwo w sądach. Nawet motywy najbardziej szlachetne, jak litość nad nędzą ludzką, muszą ustąpić przed postulatami sprawiedliwości. „Przeklęty, kto bierze łapówkę, aby rozlać krew niewinną.” „Masz się kierować tylko samą sprawiedliwością” (Pwt 16,20).

Specyficzną formą opieki prawnej nad najbardziej niefortunnymi był nakaz, aby zapraszać ich na świąteczne uczty urządzone w Izraelu z okazji świąt. I tak nakazuje się zapraszać na święto Tygodni i święta Namiotów lewitów, sieroty i wdowy (Pwt 16,11.14), a z okazji składania ofiary z pierwocin wspomina się o zapraszaniu na nie także cudzoziemców (Pwt 26,11).

2. Prorocy

Szczególnie głośno w obronie wszystkich kategorii biednych rozlegały się głosy biblijnych proroków. Jest to znamienne choćby z tego względu, że ich działalność dotyczy okresów względnego rozkwitu monarchii izraelskiej. Rozwój państwa nie przekładał się wystarczająco na sytuację bytową biednych⁴. Oto głosy prorockie skierowane z wyrzutami do wyższych warstw państwa izraelskiego. „Troszczcie się o sprawiedliwość, wspomagajcie uciśnionego, oddajcie słuszość sierocie, w obronie wdowy stawajcie” – wołał prorok Izajasz (Iz 1,17). Nie tylko wzywał do obrony uciśnionych, ale groził: „Biada (bogaczom), którzy przydają dom do domu, przyłączają rolę do roli” (Iz 5,8). Wtórował mu drugi wielki prorok izraelski Jeremiasz:

Wypełniajcie prawo i sprawiedliwość, wybawiajcie krzywdzonego z ręki ciemnicy! Nie krzywdźcie, nie uciskajcie przychodnia, sieroty ani wdowy! Nie przelewajcie krwi niewinnej (Jr 22,3).

Szczególnie prorok Jeremiasz upomina króla, który buduje swój pałac na niesprawiedliwości, a swe komnaty na bezprawiu, który każe bliźniemu pracować za darmo i nie daje mu należnej zapłaty (Jr 22,13-14).

Kolejny prorok Amos wyrzuca bogaczom: „Uciskają biednych, znęcają się nad ubogimi” (Am 4,1), a równocześnie obłudnie manifestują swoją pobożność (Am 4,4). Prorok chce powiedzieć, że wszelka niesprawiedliwość

⁴ G. Witaszek, *Myśl społeczna proroków*, Lublin 1998, s. 45-47.

i krzywda społeczna – szczególnie dotycząca biednych – jest sprzeczna ze świętością Boga, a zatem i z religijnością⁵.

Prorok Micheasz zapowiada wszystkim, którzy mają na sumieniu krzywdy wyrządzane biednym, że czeka ich następujący los:

Jeść będziesz, ale się nie nasycisz, wnętrzności twoje będzie trawił głód...
zasiejesz, ale zbierać nie będziesz, wytłoczysz oliwę – ale się nią nie nama-
ścisz, przygotujesz moszcz – ale wina się nie napijesz (Mi 4,14-15).

Prorok Ezechiel piętnuje gwałt i rozbój dokonywane na nędzarzach przez ludzi niegodnych: „Gnębą ubogiego i potrzebującego, a cudzoziemcowi gwałt zadają wbrew prawu” (Ez 22,29). Szczególnie odnosi się ten zarzut do władców:

Dosyć wam, książęta Izraela! Zaniechajcie gwałtów i grabieży. Trzymajcie się prawa i sprawiedliwości. Uwolnijcie lud od waszego zdzierstwa (Ez 45,9-10)⁶.

3. Księgi mądrościowe

W tych księgach wezwania do obrony biednych najczęściej powołują się na argumentację religijną - Bóg jest obrońcą biednych. Autor Księgi Przysłów wzywał: „Nie okradaj nędzarza... nie uciskaj biednego, ponieważ Bóg jest rzecznikiem ich sprawy.” (Prz 22,22-23) Szczególny apel o sprawiedliwość w sądach kieruje Biblia do władców: „Niech rządzi ludem sprawiedliwie, a ubogimi według należnego im prawa.” (Ps 72,2; Prz 31,5) „Zabija bliźniego, kto mu zabiera środki do życia i jego krew wylewa, kto pozbawia zapłaty robotnika.” (Syr 34,22) Autor tego tekstu ostrzega chciwych bogaczy: „Modlitwa biednego przeniknie obłoki i nie ustanie, aż dotrze do celu” (Syr 35,17).

Teksty mądrościowe domagają się sprawiedliwości dla biednych w sądach, potępiają przekupstwo, żądają natychmiastowej zapłaty dla robotników najemnych. (Tb 4,14) Motywacja ma najczęściej charakter religijny: „Nie odwracaj swej twarzy od żadnego biedaka, a nie odwróci się od

⁵ G. Witaszek, *Amos. Prorok sprawiedliwości społecznej*, Lublin 1996, s. 59-100.

⁶ *Ezechiel*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, Lublin 1983, t. IV, s. 1480-1481; G. Witaszek, *Mysł społeczna...*, dz. cyt., s. 187-190.

ciebie oblicze Boga" (Tb 4,7). Biblia wymienia motywację, która przemawia do każdego: „Czyńcie dobro, a zło was nie dosięgnie" (Tb 12,7).

W wielu tekstach Biblia szczegółowo wymienia dobrodziejstwa, które powinny skłaniać do opieki i szczególnej troski o ludzi potrzebujących pomocy.

Błogosławiony, kto się troszczy o biednych. W dniu niedoli Bóg go wybawi. Otoczy go opieką, zachowa przy życiu i pozwoli mu zaznać szczęścia na ziemi; nie wyda go na jego pastwę jego nieprzyjaciół. Bóg go pokrzepi na łożu boleści (Ps 41,2-4).

Na biednych – naucza Biblia – należy patrzeć jak na samego Boga, Bóg jest bowiem stwórcą każdego człowieka, ale szczególnie obrońcą biednych, jest niemal ich ojcem. „Ojcem sierot i obrońcą wdów jest Bóg w swojej świętej siedzibie" (Ps 68,6). „Kto biednego obraża, obraża więc jego. Stwórcę, czci go ten, kto się nad biednym lituje" (Prz 14,31). „Pożycz Bogu, kto dla biednych życzliwy, za dobrodziejstwo Bóg mu wynagrodzi" (Prz 19,17). Kto znieważa ubogiego, znieważa jego Stwórcę" (Prz 17,5). W społeczeństwach pierwotnych powoływanie się na Boga jako obrońcę biednych odgrywało nie mniej skuteczną rolę niż system społeczny w społeczeństwach współczesnych⁷. Warto podkreślić humanistyczny wymiar biblijnych wezwań do obrony biednych: poza groźbą kar Bożych wymienia się obietnicę Bożego błogosławieństwa. Tak więc pomaganie potrzebującym opłaca się – jest bowiem także działaniem dla swojego dobra.

4. Orędzie Nowego Testamentu

Według autorów *Nowego Testamentu* problem nie polega na tym, że świat składa się z biednych i bogatych; tak było w przeszłości i tak będzie zawsze; ludzie mają różne uzdolnienia i różne szanse na (majątkową i zawodową) karierę. Jak powiada Ewangelista Mateusz: „Ubogich zawsze mieć będziecie wśród was." (Mt 26,11) Problem polega na tym, aby jedno i drugie – ubóstwo i bogactwo - właściwie w swojej „filozofii życia" traktować i przeżywać. Ubóstwu może towarzyszyć wspaniałość ducha. Ewangelia Marka opowiada, że bogaci wrzucali do skarbony (dla biednych) to, co im zbywało, zaś biedna wdowa wrzuciła wszystko, co miała na swoje utrzymanie

⁷ M. Filipiak, *Problematyka społeczna...*, dz. cyt., s. 31.

(Mk 12,42-43). Bogactwo, jak powiada Apokalipsa ogłupia: „Mówi zamożny człowiek: jestem bogaty, wzbogaciłem się, niczego mi nie potrzeba”. Ale autor Apokalipsy tak komentuje te przechwałki: „Sam nie wiesz, że to ty jesteś nieszczęsny i godzien litości.” (Ap 3,17) Uprzywilejowani są władnie ubodzy, bo właśnie „ubogim głosi się Ewangelię” (Mt 11,5), bo oni bardziej niż na dobra tego świata są otwarci przyjmowanie prawdy religijnej.

Ewangelia opisuje scenę, w której młody, bogaty człowiek przyszedł do Chrystusa i zapytał Go: „Nauczycielu dobry, co mam czynić, aby osiągnąć życie wieczne?” Chrystus tak mu odpowiedział: „Sprzedaj wszystko, co masz i rozdaj ubogim, a będziesz miał skarb w niebie” (Mk 10,22; Łk 18,20). „Lecz on spochmurniał i odszedł zasmucony miał bowiem wiele posiadłości”. Ów bogaty młody człowiek był tak „zamknięty” w swoim bogactwie, że nie był w stanie otworzyć się na potrzeby innych ludzi. A jest to tendencja, która może zagrażać każdemu człowiekowi.

O zbawieniu człowieka zadecyduje miłość: otwarcie się na losy drugiego potrzebującego pomocy człowieka. To uniwersalne przesłanie *Pisma świętego* zawarte jest w słowach apostoła Jakuba: „Religijność czysta i bez skazy wobec Boga wyraża się w opiece nad sierotami i wdowami w ich uśpieniach i w zachowaniu siebie samego nieskalanym od wpływów świata” (Jk 1,27; zob. też Rz 12,2; Wj 2,2).

Międzynarodowe inicjatywy ochrony ludności

W dokumentach międzynarodowych podkreśla się jako zasadę podstawową równość praw wszystkich ludzi w zakresie praw politycznych, ekonomicznych i kulturowych. Początek współczesnego systemu ochrony wszystkich praw człowieka związany jest z podpisaniem „Karty Narodów Zjednoczonych” dnia 26.VI.1945 roku. Pierwszym kompletnym katalogiem praw człowieka była Powszechna Deklaracja Praw Człowieka uchwalona 10.XII.1948 roku przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych. Pierwszy artykuł tej Deklaracji stanowi: „Wszyscy ludzie rodzą się wolni i równi pod względem swej godności oraz swych praw. Są oni obdarzeni rozumem i sumieniem oraz powinni postępować w stosunku do siebie wzajemnie w duchu braterstwa. Prawa człowieka przysługują każdej osobie bez względu na płeć, język, kolor skóry, narodowość, pochodzenie społeczne,

orientację seksualną, wyznanie, światopogląd, poglądy polityczne, niepełnosprawność i jakąkolwiek inną cechę. Wynikają one z godności człowieka”⁸.

Deklaracja ta gwarantuje kobietom prawa równe z mężczyznami, przywileje wynikające z ich odmienności psychofizycznej i roli społecznej. Przyznaje im uprawnienia mające na celu stworzenie warunków do równego z mężczyznami korzystania z praw przysługujących każdemu człowiekowi. „Konwencja o prawach politycznych kobiet” z 20.XII.1952 roku zobowiązuje państwa do zapewniania kobietom równego z mężczyznami biernego i czynnego prawa wyborczego oraz prawa dostępu do urzędów publicznych. Z kolei „Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji” z dnia 18.XII.1979 roku zakazuje państwom wszelkich form dyskryminacji kobiet, zachęca do działań, umożliwiających kobietom korzystanie z przysługujących im praw człowieka, a zwłaszcza prawa do pracy, awansu, wynagrodzenia za pracę, zabezpieczenia społecznego, ochrony w związku z ciążą i macierzyństwem⁹.

W dokumentach międzynarodowych dotyczących ochrony ludności szczególne miejsce przyznaje się dzieciom. Podstawowy dokument na ten temat to „Deklaracja Praw Dziecka” uchwalona przez ONZ 20.XII.1959 rok¹⁰. Zawiera ona postulaty równouprawnienia wszystkich dzieci i zapewnienia im właściwych warunków życia i rozwoju. Dokument ten w myśl hasła: „Ludzkość powinna dać dzieciom to, co ma najlepszego” ma obowiązek zapewnić dzieciom wszystkie należne im prawa. Dokument w dziesięciu punktach wymienia zobowiązania wobec dzieci

1. Dzieciom należy zapewnić wszystkie prawa bez względu na rasę, płeć, język, wyznanie.
2. Dzieci mają prawo do szczególnej opieki i ułatwień rozwoju w warunkach wolności i godności.
3. Dzieci mają prawo do nazwiska i obywatelstwa od momentu urodzenia.
4. Dzieci mają prawo do ochrony społecznych jego potrzeb.
5. Dzieci mają prawo do odpowiedniego wychowania.

⁸ http://www.unesco.pl/fileadmin/user_upload/pdf/Powszechna_Deklaracja_Praw_Czlowieka.pdf (17.08.2019).

⁹ W. Dajczak, *Równość kobiety i mężczyzny w pracy w świetle praw Wspólnoty Europejskiej*, Łódź 1996, W. Dajczak, *Prawa kobiet prawami człowieka*, Warszawa 1997.

¹⁰ S. Kunowski, *Deklaracja Praw Dziecka*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, Lublin 1979, t. III, s. 1118.

6. Dzieci mają prawo do miłości i zrozumienia.
7. Dzieci mają prawo do wykształcenia podstawowego.
8. Dzieci mają prawo do pierwszeństwa w korzystaniu z opieki i pomocy.
9. Dzieci mają prawo do strzeżenia przed zaniedbaniem, okrucieństwem i wyzyskiem.
10. Dzieci mają prawo do ochrony przed dyskryminacją rasową, wyznaniową oraz do wychowania w duchu tolerancji, przyjaźni, pokoju i braterstwa.

W sposób wszechstronny prawa dziecka przedstawia „Konwencja o Prawach Dziecka”, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20.XI.1989 roku. Konwencja została podpisana przez Polskę 30.IV.1991 roku. Konwencja składa się z Preambuły oraz trzech części.

W Preambule postuluje się, że dziecko „powinno być w pełni przygotowane do życia w społeczeństwie, wychowane w duchu ideałów zawartych w Karcie Narodów Zjednoczonych, a w szczególności w duchu pokoju, tolerancji, wolności, solidarności, równości i solidarności. W części I Konwencja zobowiązuje

wszystkie instytucje, służby oraz inne jednostki odpowiedzialne za opiekę lub ochronę dzieci, aby dostosowały się do norm ustanowionych przez kompetentne władze, w szczególności w dziedzinie bezpieczeństwa, zdrowia, jak również dotyczących właściwego doboru kadr tych instytucji oraz odpowiedniego nadzoru (Art. 3,3).

Konwencja bierze pod uwagę sytuację dziecka, „którego rodzice przebywają w różnych krajach, aby miało ono prawo do (...) utrzymywania osobistych i bezpośrednich kontaktów z obojgiem rodziców” (Art. 10,2).

Dziecko ma prawo „do swobody myśli, sumienia i wyznania” (Art. 14,1) do „ochrony przed wszelkimi formami przemocy fizycznej bądź psychicznej, krzywdy lub zaniedbania, złego traktowania lub wyzysku, w tym wykorzystywania w celach seksualnych” (Art. 19,1). Adopcja powinna „odbywać się tylko z upoważnienia kompetentnych władz” (Art. 21 a).

Dziecko psychicznie bądź fizycznie niepełnosprawne powinno „mieć zapewnioną pełnię normalnego życia w warunkach gwarantujących mu godność, umożliwiających osiągnięcie niezależności oraz ułatwiających

aktywne uczestnictwo dziecka w życiu społeczeństwa” (Art. 23,1). Dziecko powinno mieć prawo „do poziomu życia odpowiadającego jego rozwojowi fizycznemu, psychicznemu, moralnemu i społecznemu” (Art. 27,1). Nauczanie podstawowe powinno być „obowiązkowym i bezpłatnym dla wszystkich” (Art. 28 1a).

W państwach, w których istnieją mniejszości etniczne, religijne lub językowe, dziecko powinno mieć prawo do „posiadania i korzystania z własnej kultury, do wyznawania i praktykowania swojej religii lub używania własnego języka” (Art. 30). Za popełnione przestępstwa przez osoby poniżej 18-tu lat, „ani kara śmierci, ani kara dożywotniego więzienia bez możliwości wcześniejszego zwolnienia nie może być orzeczona” (Art. 37).

W części II. Konwencja zobowiązuje Państwa-Strony do szerzenia informacji o zasadach i postanowieniach Konwencji zarówno wśród dorosłych, jak i dzieci, wykorzystując do tego celu będące w ich dyspozycji środki” (Art. 42). W celu badania postępów dokonywanych przez Państwa w realizacji zobowiązań Konwencji, ustanawia ona Komitet Praw Dziecka. W części III Konwencja stwierdza, że każde państwo będzie mogło przystąpić do realizacji jej postulatów. Konwencja wejdzie w życie trzydziestego dnia licząc od złożenia przez dane państwo dokumentu ratyfikującego Konwencję.

Czy przedstawione wyżej analizy uzasadniają ochronę ludzi, mężczyzn, kobiet, a szczególnie dzieci mają szansę realizacji? Mimo niesprawiedliwości, które dotyczą ludzi na całym świecie, nie wolno być pesymistą?¹¹ Filozofia dziejów człowieka potwierdza, że ludzkość, popełniając błędy cywilizacyjnie, wznosi się jednak na coraz wyższy stopień rozwoju. Istnieje wciąż wiele zaniedbań, a jednak biedni, cierpiący, prześladowani – w tym osoby najbardziej bezbronne, a więc dzieci – prędzej czy później znajdują pomoc. Najlepszą tego ilustracją są przedstawione wyżej zagadnienia podejmowane w Biblii we wszystkich okresach jej kształtowania się. Podobne działania są obecne także we współczesnym świecie. Można zaryzykować twierdzenie, że właściwie nigdy nie podejmowano tylu aktywności, które mają dziś miejsce ze strony poszczególnych jednostek, organizacji i rządów, mających na celu ochronę wszystkich ludzi, w tym szczególnie dzieci.

¹¹ T. Paszkowska, *Optymizm*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, Lublin 2010, t. XVI, s. 690-693.

Bibliografia

Dajczak W., *Prawa kobiet prawami człowieka*, Warszawa 1997.

Dajczak W., *Równość kobiety i mężczyzny w pracy w świetle praw Wspólnoty Europejskiej*, Łódź 1996.

Filipiak M., *Problematyka społeczna w Biblii*, Warszawa 1985.

Homerski J., *Ezechiel*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, Lublin 1983, t. IV.

Krawczyk R., *Dekalog, Kodeks etyki społecznej Starego Testamentu*, Siedlce 1994.

Krawczyk R., *Prawa człowieka w Biblii*, „Historia i świat” 1 (2012).

Kunowski S., *Deklaracja Praw Dziecka*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, Lublin 1979, t. III.

Paszkowska T., *Optymizm*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, Lublin 2010, t. XVI.

Witaszek G., *Amos. Prorok sprawiedliwości społecznej*, Lublin 1996.

Witaszek G., *Myśl społeczna proroków*, Lublin 1998.

Wojciechowski M., *Biblia a prawa ludzkie*, [w:] „*Ex oriente lux*”. *Księga pamiątkowa dla ks. prof. A. Troniny*, W. Chrostowski (red.), Warszawa 2010.